

Na podlagi četrtega odstavka 24. člena, prvega odstavka 25. člena, tretjega odstavka 29. člena, petega odstavka 48. člena in četrtega odstavka 51. člena zakona o živinoreji (Uradni list RS, št. 18/02, 110/02 – ZUreP-1 in 110/02 – ZGO-1) izdaja minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

P R A V I L N I K

o metodah za merjenje in ocenjevanje proizvodnih in drugih lastnosti ter metodah za napovedovanje genetskih vrednosti za čistopasemske in hibridne plemenske prašiče*

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina pravilnika)

Ta pravilnik določa metode za merjenje in ocenjevanje proizvodnih in drugih lastnosti čistopasemskih in hibridnih plemenskih prašičev, metode za napovedovanje genetskih vrednosti za čistopasemske in hibridne plemenske prašiče, zbirke podatkov o proizvodnih in drugih lastnostih ter način izmenjave podatkov.

2. člen

(pomen izrazov)

Izrazi, uporabljeni v tem pravilniku, imajo naslednji pomen:

- žival je vsaka žival vrste prašič;
- preizkus v pogojih reje je spremljanje proizvodnih in drugih lastnosti živali, izveden pri reji živali izven testne postaje;
- agregatni genotip je sestavljena aditivna genetska vrednost živali;
- nukleus predstavljajo najboljše plemenske živali znotraj iste populacije;
- kolateralni sorodniki so sorodniki ne glede na delež skupnih genov;
- sorodniki pomenijo potomce in druge kolateralne sorodnike.

II. METODE ZA MERJENJE IN OCENJEVANJE PROIZVODNIH IN DRUGIH LASTNOSTI PRAŠIČEV

3. člen

(metode za merjenje in ocenjevanje proizvodnih in drugih lastnosti prašičev)

(1) Metode za merjenje in ocenjevanje proizvodnih in drugih lastnosti prašičev po tem pravilniku se nanašajo na:

- lastno preizkušnjo na testni postaji, kjer poteka preizkus živali pod enakimi pogoji;
- lastno preizkušnjo v pogojih reje;
- preizkušnjo čistopasemskih in hibridnih sorodnikov na testni postaji;
- preizkušnjo čistopasemskih in hibridnih sorodnikov v pogojih reje;
- ocenjevanje zunanosti;
- biološke in genske teste;
- preizkušnjo v laboratoriju.

(2) Proizvodne in druge lastnosti merimo ali ocenjujemo z namenom, da z njimi vrednotimo rast, porabo krme, mesnatost, sestavo klavnih polovic, kakovost mesa, plodnost, odpornost, življenjsko prirejo, zunanost in druge lastnosti, ki se uporabljajo v selekcijske namene.

(3) Seleksijski program mora vsebovati opis vseh izbranih metod iz drugega odstavka tega člena, ki se uporabljajo pri izvajanju rejskega programa. Opisane morajo biti predvsem metode, načini meritev in ocen posameznih lastnosti ter opis statističnih postopkov za vrednotenje genetskih vrednosti z navedbo uporabljenih genetskih parametrov.

(4) Seleksijski program mora vsebovati kriterije za delitev plemenske črede v nukleus, razmnoževalne reje, vzrejna središča, vzorčne in druge kmetije.

4. člen

(lastna preizkušnja na testni postaji)

Lastna preizkušnja živali na testni postaji pomeni spremljanje, merjenje in ocenjevanje proizvodnih in drugih lastnosti živali, ki so predvidene za pleme. V testno postajo se lahko vhljevljajo živali, ki izpolnjujejo pogoje, določene s selekcijskim programom.

5. člen

(lastna preizkušnja v pogojih reje)

(1) Lastna preizkušnja živali v pogojih reje pomeni spremljanje, merjenje in ocenjevanje proizvodnih in drugih lastnosti neposredno v reji na tistih živalih, ki so predvidene za pleme.

(2) Lastna preizkušnja v pogojih reje se lahko izvaja pod pogojem, da je zagotovljena možnost izračunavanja genetskih vrednosti na koncu preizkusa v skladu s selekcijskim programom.

6. člen

(preizkušnja čistopasemskih in hibridnih sorodnikov)

(1) Preizkušnja čistopasemskih in hibridnih sorodnikov pomeni spremljanje, merjenje in ocenjevanje lastnosti na testni postaji ali v pogojih reje na sorodnikih tistih živali, ki so predvidene za pleme. Dovoljeni so zlasti naslednji načini preizkušnje sorodnikov:

- na testni postaji;
- v pogojih reje;

– na liniji klanja na identificiranih klavnih trupih.

(2) Živali za preizkus morajo biti razdeljene med čredami na način, ki omogoča zanesljivo primerjavo med plemenskimi živalmi.

7. člen

(ocenjevanje zunanosti)

Ocenjevanje zunanosti je sestavni del odbire in selekcije prašičev. Zunanost prašiča se ocenjuje v prostoru s trdimi tlemi, kjer je mogoče oceniti noge, stojo, hojo živali in drugo. Pri ocenjevanju je treba upoštevati zunanje značilnosti pasem in kondicijo živali. Zunanost se prvič ocenjuje ob spolni zrelosti, ko se ocenijo zlasti tip in splošni videz, okvir, noge, spolni organi in prirojene napake. Ob ocenjevanju zunanosti se za posamezne plemenske živali ugotovijo tudi pomanjkljivosti zunanosti. Podrobnejši način ocenjevanja zunanosti se opredeli z rejским programom.

8. člen

(biološki in genski testi)

(1) Biološki in genski testi se opravljajo za zbiranje podatkov v podporo selekcijskim odločitvam in preveritvi porekla. V rejském programu mora biti podrobneje opisano izvajanje bioloških in genskih testov. Opis mora vsebovati:

- način in čas jemanja vzorcev oziroma meritev;
- metodo in postopek dela;
- način uporabe rezultatov v selekcijske namene.

(2) Za biološke in genske teste se lahko uporablja le metode, ki so objavljene v strokovni literaturi s področja živinoreje. Rezultati testov iz prejšnjega odstavka morajo biti vključeni in uporabljeni pri odbiri plemenskih prašičev, pri objavi rezultatov pa je treba navesti metodo biološkega in genskega testa, ki je bila uporabljena.

9. člen

(preizkušnja v laboratoriju)

Za selekcijo se lahko uporabijo le meritve, pridobljene v laboratorijih, ki so usposobljeni za ugotavljanje kvalitete mesa, molekularno-biološke analize in druge analize, ki so določene v rejském programu. V selekcijskem programu morajo biti navedeni in opisani postopki preizkušnje v laboratorijih. Opis mora vsebovati:

- način in čas jemanja vzorcev;
- metodo in postopek dela;
- način uporabe rezultatov v selekcijske namene.

10. člen

(živali v preizkusih)

Živali, ki so vključeni v katerikoli preizkus proizvodnih lastnosti, morajo:

- biti trajno in čitljivo označeni;
- imeti znan izvor (kmetijsko gospodarstvo, kjer je bila žival rojena), poreklo, pasmo, genotip oziroma linijo, delež genov iz tujih populacij, datum rojstva, gnezdo, v katerem je žival rojena, čredo, v kateri je potekal preizkus, skupino pri skupinskem vhlavljanju in druge morebitne okoljske vplive;
- izvirati od staršev, ki izpolnjujejo s selekcijskim programom določene pogoje glede genetske vrednosti, genotipa, proizvodnih lastnosti in prirojenih napak;
- biti izbrani in obravnavani na način, ki zagotavlja nepristransko ocenjevanje.

11. člen

(postopki in načini preizkusov)

(1) Postopki in načini preizkusov morajo biti podrobno opisani v selekcijskem programu. Za posamezno metodo iz prvega odstavka 3. člena tega pravilnika mora biti pri postopkih glede na način preizkusov upoštevano zlasti, da:

- se preizkus izvaja po eni od metod iz 3. člena tega pravilnika;
- se preizkusi znotraj posameznih pasem oziroma genotipov izvajajo v znanih pogojih (način reje, površina na žival pri reji v boksih, velikost boksov, način vhlavitve, sistem zračenja, osvetlitve in drugo);
- je za izvajanje meritev zagotovljena ustrezna merilna in laboratorijska oprema;
- sta krmni obrok in način krmljenja določena v selekcijskem programu in sta znanstveno sprejemljiva. Če se isti preizkus izvaja na več lokacijah, morajo biti krmni obroki med lokacijami primerljivi;
- je predvideno letno število živali v preizkusih po genotipih znanstveno sprejemljivo in v skladu z velikostjo populacije in selekcijskim programom;
- so določeni pogoji za sprejem živali v preizkus (starost, telesna masa in drugo);
- je določeno obdobje preizkusa (glede na maso najmanj med 30 in 100 kg), določene posamezne meritve in tehtanja živali (pri naselitvi, na začetku preizkusa, vmesna tehtanja in tehtanje na koncu preizkusa);
- so določene proizvodne in druge lastnosti, načini in mesto meritev posameznih lastnosti, število ponovitev ter merilna sredstva in naprave. Določene morajo biti spodnje in zgornje meje pri posameznih meritvah ob vsakem tehtanju;
- se lastnosti zunanosti ocenjujejo v skladu s 7. členom tega pravilnika in da je treba meritve in linearne ocene vključiti v napoved genetskih vrednosti;
- je opisana potrebna dokumentacija za zbiranje podatkov o preizkusih živali, da so opisane zbirke podatkov, način arhiviranja ter postopki obdelave podatkov;
- je razporeditev živali v preizkusih izvedena na način, ki zagotavlja zanesljivo primerjavo med živalmi.

(2) Na testni postaji morajo biti merjene in ocenjene najmanj naslednje proizvodne lastnosti: starosti, telesne mase, poraba krme, sestava telesa, ocene zunanosti in druge lastnosti.

(3) V pogojih reje morajo biti merjene in ocenjene najmanj naslednje proizvodne lastnosti: starosti, telesne mase, sestava telesa in ocene zunanosti, lastnosti plodnosti, odpornosti, življenjske prireje in druge lastnosti.

III. METODE ZA NAPOVEDOVANJE GENETSKIH VREDNOSTI ZA ČISTOPASEMSKE IN HIBRIDNE PLEMENSKE PRAŠIČE

12. člen

(metode za napovedovanje genetskih vrednosti za čistopasemske in hibridne plemenske prašiče)

(1) Napovedovanje genetskih vrednosti plemenske živali izvajajo priznane rejske oziroma druge priznane organizacije v živinoreji v skladu s selekcijskim programom. Genetska vrednost plemenskih prašičev je izračunana na osnovi podatkov, zbranih v enem ali kombinaciji več preizkusov, ki jih določa ta pravilnik. Za napovedovanje genetske vrednosti plemenskih živali morajo biti uporabljeni vsi ustrezni podatki iz preizkusov.

(2) Za napovedovanje genetskih vrednosti se uporabljajo metode, ki morajo biti objavljene v strokovni literaturi s področja živinoreje in morajo zagotavljati zanesljivo oceno z vključitvijo podatkov lastne preizkušnje in primernega števila sorodnikov. Vplivi okolja morajo biti odstranjeni z ustreznim postopkom napovedovanja genetskih vrednosti. Statistični modeli za napovedovanje genetskih vrednosti morajo biti podrobno opisani v selekcijskem programu.

(3) Poleg opisa statističnega modela za napovedovanje genetskih vrednosti mora selekcijski program vključevati tudi opis:

- strukture varianc oziroma kovarianc in potrebnih predpostavk;
- strukture agregatnega genotipa;
- postopkov odbire in razvrščanja plemenskih prašičev v kakovostne razrede glede na izračunane genetske vrednosti;
- prikazovanja genetskih vrednosti, njihove objave in interpretacije rezultatov.

IV. ZBIRKE PODATKOV O PROIZVODNIH IN DRUGIH LASTNOSTIH TER NAČIN IZMENJAVE PODATKOV**13. člen****(zbirke podatkov o proizvodnih in drugih lastnostih ter način izmenjave podatkov)**

(1) Organizacije v živinoreji iz 84. člena zakona o živinoreji (Uradni list RS, št. 18/02, 110/02 – ZureP-1 in 110/02 – ZGO-1; v nadaljnjem besedilu: zakon) so dolžne voditi zbirke podatkov o proizvodnih in drugih lastnostih živali. Če izvajajo posamezna strokovna opravila iz rejskega programa odobrene ali druge priznane organizacije v živinoreji, morajo zbrane podatke v skladu z rejskim programom pošiljati priznani rejski organizaciji. Zbrane podatke morajo odobrene ali druge priznane organizacije v živinoreji arhivirati za obdobje najmanj pet let. Za živali, vključene v rejski program, mora priznana rejska organizacija trajno vzdrževati in voditi zbirke podatkov o izvoru, poreklu, proizvodnih in drugih lastnostih v skladu z določili rejskega programa.

(2) Podatki, ki jih je treba zbirati v selekcijske namene, morajo biti določeni v selekcijskem programu. Če selekcijski program predvideva tudi uporabo podatkov iz 26. člena zakona, morajo biti vključeni v izvajanje selekcijskega programa. Temelj izvajanja selekcijskega programa so proizvodne in druge lastnosti, zbrane na načine iz 3. člena tega pravilnika. Za izvajanje posameznih opravil iz rejskega programa (npr. izvajanje meritev, beleženje in posredovanje podatkov) morajo imeti izvajalci ustrezno merilno, laboratorijsko, programsko in strojno opremo, ki izpolnjuje predpisane pogoje, kar mora biti opredeljeno v rejskem programu.

(3) Podatki, pridobljeni v preizkusih iz 3. člena tega pravilnika, se uporabljajo za potrebe izvajanja rejskega programa in za vrednotenje genetskih vrednosti, analize tujih genov, primerjalne analize med rejci, spremljanje in analizo fenotipskih sprememb, vrednotenje učinkov selekcije ter drugo. Kadar se podatki zbirajo v okviru javne službe v živinoreji, so v skladu s 24. členom zakona zbirke teh podatkov last Republike Slovenije in so javno dostopne v skladu z zakonom in zakonom, ki ureja dostop do informacij javnega značaja. V vseh drugih primerih so zbirke podatkov iz tega odstavka last priznanih rejskih organizacij, ki vodijo rodovniške knjige, in se mora uporabnik za dostop in uporabo teh zbirk podatkov dogovoriti z lastniki.

(4) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka morajo biti vse navedene zbirke podatkov na voljo inšpekcijskim službam in ministrstvu, pristojnemu za živinorejo.

V. KONČNA DOLOČBA**14. člen****(končna določba)**

Ta pravilnik začne veljati 19. decembra 2003.

Št. 321-06-174/2003

Ljubljana, dne 23. septembra 2003.

EVA 2001-2311-0080

mag. Franci But I. r.
Minister
za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

* Ta pravilnik vsebinsko povzema Odločbo Komisije 89/507/EGS, UL L 247